

LAADUKAS ASUNTOLATOIMINTA

© Opetushallitus

Oppaat ja käsikirjat 2020:6

ISBN 978-952-13-6697-0 (pdf)

ISSN-L 1798-8950

ISSN 1798-8969 (pdf)

Kuvaaja: Sari Mantila-Savolainen, Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

LAATUSUOSITUSTEN LAATIMINEN5
ASUNTOLATOIMINNAN LAATUSUOSITUKSET7
Asukkaat valitaan yhdenvertaisin ja läpinäkyvin perustein	7
Asuntola on viihtyisä ja turvallinen	7
Asuminen on yhteisöllistä ja tarjoaa mahdollisuuden osallisuuteen.	10
Asuntola tarjoaa monipuolisen oppimisympäristön	11
Osaavat ohjaajat tukevat asukkaita	12
Asuntolassa tehdään monialaista ja moniammatillista yhteistyötä	13
Asuntolaa johdetaan ammattimaisesti	15
Asuntolatoiminnasta tiedotetaan monipuolisesti	15
ASUNTOLATOIMINTA SÄÄDÖKSISSÄ	17
LAATURYHMÄN KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY	20

LAATUSUOSITUSTEN LAATIMINEN

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaista asuntolatoimintaa järjestää noin 70 ammatillisen koulutuksen järjestäjää. Ammatillisen koulutuksen asuntoloissa asuu kuukausittain noin 7 500 opiskelijaa ja lukuvuoden aikana noin 10 000 opiskelijaa (KOSKI-tietovaranto, 2019). Asuntolassa asuvien opiskelijoiden määrä on hieman laskenut viime vuosina, mutta koulutuksen saavutettavuuden näkökulmasta asuntolatoiminta on tärkeää sekä opiskelijalle että koulutuksen järjestäjälle. Kun ammatillisia oppilaitoksia on harvassa, asuntola mahdollistaa sen, että opiskelija voi aidosti valita itselleen mieluisimman kiinnostavista tutkinnoista ja koulutuksista.

Opiskelijat asuvat asuntolassa mahdollisimman itsenäisesti ja hoitavat arkipäivän asioitaan omatoimisesti sekä suunnittelevat itselleen mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Näin toimimalla asuntolassa mahdollistetaan opiskelijoille turvalliset puitteet opetella itsenäisen elämän taitoja aikuisen tuella. Opiskelija, ohjaaja ja opettaja voivat myös tarvittaessa yhdessä sopia erilaisia tukimuotoja asioiden hoitamiseen.

Ammatillisten erityisoppilaitosten asuntoloissa tarjotaan tehostetumpaa tukea myös asumiseen. Asuntolassa tarvittavan tuen tarpeen arviointiin ja suunnitteluun osallistuvat opiskelija, opiskelijan lähihenkilö, opettaja ja/tai ohjaaja sekä muut mahdolliset opiskelijan verkostot.

Opetushallitus on tehnyt selvitykset ammatillisen koulutuksen asuntolatoiminnasta vuosina 2012 ja 2015. Vuoden 2015 asuntolaselvityksessä yhtenä kehittämissuosituksena esitettiin, että asuntolatoiminnalle luodaan yhteiset ohjeistukset ja suositukset palvelujen tasalautuisuuden ja tasavertaisen kohtelun parantamiseksi. Näillä laatusuosituksilla on tarkoitus luoda yhteisiä toimintaperiaatteita.

Asuntolatoiminnan laatusuositukset on laadittu yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa. Niiden tavoitteena on synnyttää yhteistä keskustelua asuntolatoiminnan laadun kehittämiseksi ja muodostaa mahdollisimman yhtenäisiä käytäntöjä asuntolatoiminnan järjestäjille. Eri puolilla Suomea asuntolat ovat hyvin erilaisessa asemassa, esimerkiksi pitkät välimatkat tuovat toimintaan erilaisia käytäntöjä ja sääntöjä. Tämän takia koulutuksen järjestäjän on sovittava toimintansa paikalliseen toimintaympäristöön.

Laadukkaaseen asuntolatoimintaan kuuluu asukkaiden osallistuminen asuntolatoiminnan kehittämiseen. Asuntolatoiminnan laatusuositukset voivat toimia keskustelun pohjana paikallisen asuntolatoiminnan kehittämisessä yhdessä asukkaiden kanssa.

Asuntolatoiminnan laatusuositukset on jaettu kahdeksaan osa-alueeseen. Teemat on kuvattu seuraavassa kuvassa, ja niitä käsitellään tekstissä kohta kerrallaan. Laatu on kokonaisuus, joka muodostuu monipuolisesta asumis- ja oppimisympäristöstä, jossa jokainen omalla toiminnallaan edistää yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

KUVA 1 LAADUKAS ASUNTOLATOIMINTA

Asuntolapaikat
myönnetään
yhdenvertaisin ja
läpinäkyvin perustein

Asuntola on viihtyisä ja
turvallinen

Asuminen asuntolassa
on yhteisöllistä ja
tarjoaa mahdollisuuden
osallisuuteen

Asuntola tarjoaa
monipuolisen
oppimisympäristön

**LAADUKAS
ASUNTOLATOIMINTA**

Osaavat ohjaajat
tukevat asukkaita

Asuntolassa tehdään
moniammatillista ja
monialaista yhteistyötä

Asuntolaa johdetaan
ammattitaitoisesti

Asuntolatoiminnasta
tiedotetaan
monipuolisesti

ASUNTOLATOIMINNAN LAATUSUOSITUKSET

Asukkaat valitaan yhdenvertaisin ja läpinäkyvin perustein

Koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisperusteista, joiden perusteella asukkaat valitaan. Valintaperusteista tiedotetaan koulutuksen järjestäjä internet-sivuilla. Näin hakija ja hänen huoltajansa ovat tietoisia siitä, millä perusteilla asuntolapaikat jaetaan.

Useimmiten asuntolapaikkaa tarjotaan ensi sijassa nuorille, alle 18-vuotiaille opiskelijoille, joilla on pitkä tai hankala matka kulkea oppilaitokseen. Asuntolapaikkoja jaettaessa voidaan haasteellisen matkan lisäksi huomioida erilaiset sosiaaliset sekä sairauteen tai vammaan liittyvät syyt. Hakija voi hakiessaan asuntolapaikkaa tuoda esille erilaisia syitä, miksi hänelle tulisi myöntää asuntolapaikka. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään kunnan sosiaalitoimen tai muun nuoren asioista huolehtivan kanssa.

Vapaita asuntolapaikkoja voidaan tarjota myös täysi-ikäisille opiskelijoille. Myös tällöin koulutuksen järjestäjällä on yhdenvertaiset myöntämisperusteet asuntolapaikkojen jakamisesta. Myöntämisperusteet ovat asuntolapaikkaa hakevien nähtävissä etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä päättää, kuinka pitkäksi aikaa asuntolapaikka myönnetään. Laissa ammatillisesta koulutuksesta määritellään, että asuntolapaikka voidaan myöntää määräajaksi tai enintään koulutuksen ajaksi. Ammatillisen koulutuksen opiskelijat saattavat olla pitkiä jaksoja käytännön työtehtävissä omalla asuinpaikkakunnallaan.

Asuntola on viihtyisä ja turvallinen

Hyvän asuntolatoiminnan perusta on turvallinen ja terveellinen kiinteistö, jota huolletaan ja ylläpidetään säännöllisesti. Huollossa ja ylläpidossa korostetaan yhteisöasumisen tarpeita, joita ovat yhteiset viihtyisät tilat, äänieristys sekä esteettömyys. Toiminnallisuudessa huomioidaan, että käyttäjiä on paljon ja asukkaiden arjen taidot ovat hyvin eri tasoisia.

Asuntolassa oma huone lisää asuntolaselvityksen (2015) mukaan hieman asukastyytyvyyttä asukkaiden kesken, sillä oma huone antaa yksityisyyttä. Toisaalta osa asukkaista jakaa mielellään huoneen mahdollisesti itse valitsemansa asukkaan kanssa. Jos yhden hengen huoneita on rajoitettu määrä, koulutuksen järjestäjä ilmoittaa läpinäkyvät periaatteet siihen, millä perustein yhden hengen huoneet jaetaan.

Asuntolatoiminta on osa oppilaitoksen oppimisympäristöjä. Siksi on tärkeää, että asukkailta odotetaan hyviä käytöstapoja, muiden rauhan kunnioittamista sekä tilojen siistinä pitämistä. Näin opitaan sekä yleisiä elämäntaitoja että työelämäntaitoja.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä annetaan asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä.

Asuntolan järjestyssääntöjen lisäksi sovitaan yhdessä asukkaiden kanssa yhteisistä toimintakäytännöistä. Yhteisiä käytäntöjä muotoiltaessa huomioidaan, että asuntolatoiminta tukee opiskelua. Siksi esimerkiksi opiskelu- ja nukkumisrauhan takaaminen kaikille asukkaille on tärkeää. Järjestyssäännöissä tai yhteisissä toimintakäytännöissä on hyvä myös määritellä, mitä sisältyy viikkosiivoukseen ja kaudenlopetussiivoukseen.

Asuntolan järjestyssäännöt on hyvä olla nähtävillä esimerkiksi oppilaitoksen internetsivuilla. Näin tuleva asukas voi tutustua järjestyssääntöihin jo hakiessaan asuntolapaikkaa. Sääntöihin perehdytään yhdessä asukkaiden kanssa näiden muuttaessa asuntolaan. On tärkeää, että ohjaajat puuttuvat päättäväisesti tilanteisiin, joissa sääntöjä rikotaan. Näin tehdessään ohjaaja viestii, että säännöt on tehty noudatettaviksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjällä on oltava suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä (L 531/2017, 80 §; OPH-286-2018). Suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä on asukkaiden ja huoltajien nähtävillä sekä asuntolapaikkaa haettaessa että asumisen aikana.

Koulutuksen järjestäjän kriisisuunnitelmassa ja opiskeluhuollon suunnitelmassa huomioidaan myös asuntolat. Osana opiskeluhoitosuunnitelmaa koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (Opiskeluhoitolaki 1287/2013; OPH-285-2018). Suunnitelmaa tehtäessä huomioidaan myös asuntolatoiminta.

Asuntoloiden turvallisuudesta huolehtiminen on koulutuksen järjestäjän, henkilökunnan ja asukkaiden yhteinen tehtävä. Koulutuksen järjestäjä laatii asuntolalle pelastussuunnitelman sekä suunnitelman siitä, kuinka tilojen ja ympäristön turvallisuutta ylläpidetään vuosittain. Säännöllisillä poistumis- sekä suojautumisharjoituksilla ylläpidetään henkilöstön ja asukkaiden turvallisuusosaamista.

Erilaiset tekniset laitteistot vaativat myös säännöllistä tarkastamista sekä huolto-ohjelmia, ja näiden hoitamisesta täytyy olla selkeä suunnitelma ja vastuhenkilö. Asuntoloiden paloilmalaitteet, ensisammutusvälineet, ensiapukaapit sekä muut vastaavat kuuluvat säännöllisesti tarkastettaviin asioihin. Turvallisuusasioissa tehdään säännöllistä yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa.

Sekä henkilöstö että asukkaat perehdytetään kiinteistön hoitoon sekä turvallisuusasioihin. Kun asukas muuttaa asuntolaan, hänen kanssaan perehdytään päivittäiseen kiinteistön hoitoon, esimerkiksi siivoamiseen, ikkunoiden sulkemiseen ja pattereiden lämmönsäätöön. Samoin käydään läpi poistumis- ja suojautumistiet.

Turvallisuutta luovat myös ohjaaja tai ohjaajat, joiden tehtävänä on ohjata asukkaita arjen askareissa ja itsenäistymisessä sekä valvoa yleistä viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Moni opiskelija on ensimmäistä kertaa asumassa kodin ulkopuolella, joten asuntoloiden kodinomaisuus ja aikuisen läsnäolo ovat merkittävässä roolissa asumisen ja opintojen onnistumisen näkökulmasta.

Asuminen on yhteisöllistä ja tarjoaa mahdollisuuden osallisuuteen

Asuntola on yhteisöllinen tapa asua, ja asuntolatoiminta tarjoaa mahdollisuuden yhteisöllisen kulttuurin rakentamiseen ja osallisuuteen. Asukkaat ovat mukana vaikuttamassa asumisympäristöön, sen viihtyisyyteen ja toimintaan sekä yhteisiin sääntöihin ja toimintaperiaatteisiin. Koska asukkaat vaihtuvat vuosittain, rakennetaan yhteistä, hyvinvoivaa asuntolayhteisöä vuosittain uudelleen. Yhteisöllisyys alkaa yhteisten sääntöjen luomisesta.

Yhteisöllisyys ja osallisuus tarkoittavat asukkaille erilaisia asioita. Osa asukkaista toivoo mahdollisuuksia yhteistoimintaan toisten asukkaiden kanssa ja ohjattua toimintaa. Osa asukkaista kaipaavat koulupäivän jälkeen vain omaa aikaa ja rauhaa.

Asuntolassa järjestetty vapaa-ajan toiminta tarjoaa asukkaille mahdollisuuden tutustua toisiinsa yli koulutusalojen ja löytää paikkansa kaveripiirissä. Asuntolat ovat keskenään hyvin erilaisia sijaintinsa kannalta. Jos asuntola sijaitsee kaupungin keskustassa, kaupungin tarjoamat palvelut ja harrastustoiminta ovat paremmin tarjolla asukkaille kuin syrjemällä sijaitsevassa asuntolassa. Myös koulutusala vaikuttaa vapaa-ajan toiminnan organisoimiseen. Osalla koulutusaloista opiskelupäiviin voi liittyä ohjelmaa myös iltaisin, jolloin tarve harrastustoiminnalle on vähäisempi.

Hyvässä asuntolassa vapaa-ajantoiminta on suunniteltu yhdessä asukkaiden kanssa. Se on organisoitua ja ohjattua, ja siinä on huomioitu asukkaiden tarpeet. Asuntolatoimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa ryhmäytymiseen kiinnitetään huomiota koko vuoden ajan.

Yhteistyö kunnan nuoris- ja liikuntatoimen, seurakunnan ja alueen kansalaisjärjestöjen kanssa tuo monipuolisuutta vapaa-ajan toimintaan. Näin hyödynnetään laajasti nuorisotyön ja järjestöjen osaamista, asuntolan asukkailla on laajemmat mahdollisuudet monipuoliseen harrastustoimintaan ja yhteistyö tarjoaa luontevan tavan tutustua alueen nuoriin.

Laadukkaan vapaa-ajantoiminnan takaamiseksi asuntolalla tulisi olla ajantasainen toimintaja taloussuunnitelma. Kun käytettävät varat ovat selvillä, asuntolaohjaajat voivat yhdessä asukkaiden kanssa suunnitella, miten käytettävissä olevat varat käytetään. Yhdessä laadittu toimintasuunnitelma on hyvä olla näkyvillä oppilaitoksen internet-sivuilla. Näin hakija ja huoltaja voivat tutustua siihen, millaista toimintaa asuntolassa on tarjolla.

Asuntola tarjoaa monipuolisen oppimisympäristön

Hyvässä asuntolassa yhdistyvät oppiminen ja asuminen. Asuntolatoiminnassa voidaan oppia ja opiskella hyvin monenlaisia asioita liittyen sekä arjen taitoihin että oman alan opiskeluun.

Asuntolaohjaaja voi tukea asukkaita esimerkiksi opiskelurytmin löytämisessä, terveellisissä elämäntavoissa, omasta hygieniasta huolehtimisessa, ihmissuhteissa sekä muissa asukkaiden tarvitsemissa elämäntaidoissa. Yhdessä opitaan pitämään asuntola siistinä ja asumaan toisten kanssa sekä vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Samalla opitaan elämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia taitoja.

Vapaa-ajantoimintaa voidaan tarvittaessa suunnitella tavoitteellisen oppimisen näkökulmasta. Terveellisten elämäntapojen edistäminen liikunnan ja terveellisen ruokavalion kautta on usein vapaa-ajan toimintojen keskiössä. Vapaa-ajan toimintaa voidaan suunnata myös tavoitteelliseen oppimiseen käyttämällä hyväksi järjestöjen tarjoamaa koulutusta. Monen järjestöt tarjoavat myös esimerkiksi kieliin ja taiteisiin liittyviä kursseja sekä valmentamiseen, lastenhoitoon, ihmissuhteisiin ja arjen taitoihin suuntaavaa koulutusta. Näitä kursseja voidaan joko järjestää asuntolassa tai ohjata aktiivisesti asukkaita osallistumaan järjestöjen järjestämään toimintaan alueella.

Asuntolassa tarjotaan myös sellaista vapaa-ajan toimintaa, joka tarjoaa asukkaille mahdollisuuden rentoutua ja kerätä voimia opiskeluja varten. Vapaa-ajan toiminnassa huomioidaan myös mahdollisuudet kehittää opintoihin liittyvää osaamista ja näyttämistä. Esimerkiksi asukkaille tarkoitetut ohjeet, kuten jätteen kierrätysohjeet tai kiinteistön turvallisuusohjeet, voidaan toteuttaa osana asuntolassa asuvien opiskelijoiden opintoja.

Osaavat ohjaajat tukevat asukkaita

Hyvässä asuntolayhteisössä ammattitaitoiset ohjaajat tukevat asukkaita matkalla aikuisuuteen. Asuntolassa asuu monenlaisia opiskelijoita erilaisista lähtökohdista, joten hyvä ja laadukas tuki ja kasvatusta voivat olla merkityksellisessä roolissa asukkaan näkökulmasta katsottuna. Aikuisen ja välittävän ohjaajan rooli voi olla ratkaiseva tekijä, joka kääntää kasvun suunnan positiiviseksi.

Toimivassa asuntolassa on riittävä määrä osaavia ohjaajia. Riittävää ohjaajien määrää suhteessa asukkaisiin on vaikea määrittellä yhtenäisesti, sillä ohjaajien tarpeeseen vaikuttavat esimerkiksi asukkaiden erityistarpeet, asuntolan koko ja sijainti sekä mahdollisuus käyttää kunnan palveluja.

Ohjaajan työn kannalta on tärkeää, ettei ohjaaja joudu työskentelemään asuntolassa yksin, vaan hänelle on nimetty vähintään työpäri, jonka kanssa toimintaa voi suunnitella ja toteuttaa. Myös selkeät sijaisjärjestelyt ovat tärkeitä, jotta ohjaaja voi turvallisesti olla poissa esimerkiksi sairastuttuaan tai osallistuessaan koulutukseen. Jos asuntolassa on vain yksi ohjaaja, tulee hänelle olla mahdollisuus saada tukea haastavissa tilanteissa asukkaiden kanssa ja yhteys esimieheen tai tämän edustajaan (työturvallisuuslaki 29 §).

Ohjaajat toimivat asuntoloissa hyvin erilaisilla pätevyyksillä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee asuntolassa toimivan ohjaajan pätevyysvaatimukset. Sopiva koulutustausta löytyy esimerkiksi kasvatus- ja ohjausalan koulutuksista, sosiaali- ja terveysalan koulutuksista tai ohjaustoiminnan tai liikunta-alan koulutuksista. Jos ohjaajalla ei ole sopivaa pohjakoulutusta, työnantaja ohjaa hänet hankkimaan sopivaa koulutusta esimerkiksi oppisopimuksella. Myös asuntolaohjaajien jatkuvaa oppimista tuetaan.

Ohjaajan työnkuva on selkeästi määritelty ja kirjattu.

Asuntolassa tehdään monialaista ja moniammatillista yhteistyötä

Asuntolan yhteistyöverkosto on laaja. Tärkeimmät yhteistyötahot ovat lähellä: asukkaat, näiden huoltajat sekä oman oppilaitoksen toimijat. Asuntolan ohjaajat tekevät yhteistyötä myös kunnan ja järjestöjen nuorisotyön ja tarvittaessa lastensuojelun kanssa.

Avoin tiedottaminen toiminnasta asukkaiden huoltajille on tärkeää: näin vahvistetaan huoltajien tietoisuutta asuntolan käytännöistä. Varsinkin alaikäisen nuoren lähettäminen asuntolaan on monelle huoltajalle haastava tilanne, ja on huojentavaa kuulla, että oma nuori pärjää asuntolassa. Erilaiset asuntolainfot, tutustumiskäynnit sekä alun tiivis yhteydenpito alaikäisen huoltajiin tuovat sekä asukkaalle että huoltajille turvallisuuden tunnetta. Jos huoli alaikäisestä asukkaasta herää, ohjaaja on välittömästi yhteydessä huoltajaan.

Opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa tehtävä tiivis yhteistyö on osa laadukasta asuntolatoimintaa. Tieto kulkee molempiin suuntiin, esimerkiksi oppilaitoksen poikkeavista aikatauluista ja erilaisista tapahtumista. Asuntolassa toimivat ohjaajat osallistuvat oppilaitoksen henkilökunnan kokouksiin ja koulutuksiin. Koulutuksen järjestäjällä on ajantasaiset kurinpito- ja kriisisuunnitelmat ja asuntolaohjaaja tietää, keneen hän ottaa yhteyttä kurinpito- tai kriisitilanteen sattuessa asuntolassa.

Parhaimmillaan asuntolan edustajat ovat osa oppilaitoksen opiskeluhuvinvointiryhmää. Tämä mahdollistaa opiskelijahuvinvoinnin kehittämisen asuntolassa osana oppilaitoksen toimintaa sekä edistää yhteistyön sujuvuutta opiskeluhuollon henkilöstön kanssa.

Kun yksilöllisessä opiskeluhuollossa käsitellään asuntolassa asuvan opiskelijan tilannetta, asuntolaohjaaja on opiskelijan suostumuksella mukana tapaamisessa. Asuntolassa asuvan opiskelijan tukitoimia suunniteltaessa pohditaan, miten asuntolassa voidaan tukea opiskelijaa tämän tavoitteiden saavuttamisessa.

Eriyistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeiden täytyy olla ennakkoon tiedossa, jotta ne voidaan huomioida asuntolatoiminnassa mahdollisimman hyvin. Osa asuntoloista on

suunnattu erityisen tuen opiskelijoille, ja silloin tuen tarpeesta sekä muista opiskelijaan liittyvistä asioista kannattaa olla suoraan yhteydessä ohjaus- ja opetushenkilöstöön.

Nuorisotyön kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti vapaa-ajan toiminnan järjestämisessä. Myös monet järjestöt tarjoavat erilaista materiaalia ja toimintamalleja, joita asuntolaohjaaja voi työssään hyödyntää. Lastensuojelun kanssa tehdään yhteistyötä niissä tilanteissa, joissa asukas tarvitsee lastensuojelun tukea. Asuntolan työntekijöillä on lastensuojelulain 25 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus. Ohjaajan tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, jos alaikäisen hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Asuntolaa johdetaan ammattimaisesti

Hyvä esimiestyö mahdollistaa laadukkaan asuntolatoiminnan järjestämisen. Oppilaitoksen johto tuntee asuntolatoiminnan ja sen merkityksen opiskelijoille ja koulutuksen järjestäjille. Näin asuntolatoiminta saa sille kuuluvan arvon.

Esimiestyön avulla mahdollistetaan asuntolatoiminnan ja opetuksen välinen sujuva yhteistyö. Esimies voi vaikuttaa myös ohjaajan työnkuvaan, työaikoihin sekä sijaisjärjestelyihin. Esimiehen tarjoama tuki on tärkeää asuntolaohjaajille, jotka työskentelevät usein eri aikaan kuin muu oppilaitoksen henkilökunta. Tuki on tärkeää myös erilaisissa hankalissa tilanteissa asukkaiden kanssa sekä silloin kun tarvitaan kurinpitotoimia.

Esimiestyössä huomioidaan asuntolassa työskentelevien työssä jaksamiseen liittyvät asiat. Asuntolatoiminnan esimiestyössä kiinnitetään huomiota asuntolassa toimivien ohjaajien työn arvostukseen ja toisaalta kiinnittymiseen oppilaitoksen toimintaan. Esimiehen ja ohjaajan säännöllinen vuorovaikutus ja hyvä yhteistyö on työhyvinvoinnin tärkein edellytys.

Esimiehen vastuulla on varmistaa, että asuntolatoiminta vastaa kaikilta osin lain edellyttämiä asioita. Asuntolatoimintaa koskevat suunnitelmat päivitetään säännöllisesti yhdessä henkilöstön kanssa.

Asuntolatoiminnalla on tavoitteet, toimintasuunnitelma ja kehittämissuunnitelma tuleville vuosille. Toiminnan suunnittelu tehdään yhteistyössä asuntolaohjaajien ja asukkaiden kanssa. Asuntolalle tehdään toiminta- ja taloussuunnitelma, jonka puitteissa toiminta voidaan suunnitella. Asuntolatoimintaa kehitetään säännöllisissä kehityskeskusteluissa ohjaajien kanssa.

Asuntolakiinteistöjen ja ympäristöjen kuntoa arvioidaan ja seurataan säännöllisesti. Kiinteistöjen huollon ja kunnostuksen on oltava ammattimaista, ja siinä kuuluu noudattaa hyvää rakennustapaa. Asuntolan koko henkilöstön kanssa on tärkeää olla avoin ja suora keskusteluyhteys, jotta mahdolliset epäkohdat saadaan vältettyä tai korjattua hyvissä ajoin.

Asuntolatoiminnasta tiedotetaan monipuolisesti

Asuntolatoiminnasta tiedotetaan koulutuksen järjestäjän internetsivuilla. Näin hakija ja hänen huoltajansa saavat tietoa asuntolatoiminnasta ja sen reunaehdoista. Asuntolatoimintaa esitellään myös hakijoille järjestettävissä hakuinfoissa, jotta hakijat ja heidän huoltajansa tietävät mahdollisuudesta asua asuntolassa.

Asuntolatoiminnasta tiedottaminen luo tietoisuutta siitä, millaista asuminen asuntolassa on sekä millaiset säännöt ja toimintatavat siellä on.

Asukkaan ja hänen huoltajansa on hyvä saada tietoa ainakin seuraavista asioista:

- Asuntolapaikkojen jakamisen periaatteet, myös mahdolliset yhden hengen huoneiden jakamisen periaatteet
- Asuntolatoiminta ja asuntolassa asuminen
- Asuntolassa järjestettävä vapaa-ajantoiminta
- Asuntolan järjestyssäännöt ja kurinpito

Asukkaiden huoltajille on tärkeää tiedottaa asuntolatoiminnan arjesta ja muutoksista toiminnassa mahdollisimman reaaliaikaisesti. Näin luodaan luottamusta ohjaajan ja huoltajien välillä.

Asuntolan toiminnasta tiedotetaan säännöllisesti myös oppilaitoksen muille opiskelijoille ja henkilökunnalle. Näin asuntolatoiminta tulee tutuksi muille oppilaitoksen toimijoille, ja he saavat tietoa ja ymmärrystä asuntolatoiminnasta. Asuntolatoimintaa on hyvä tehdä tunnetuksi ja näkyväksi myös muulla tiedottamisella.

Yhteistyötä tehdään myös muiden asuntoloiden toimijoiden kanssa. Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry ylläpitää ja koordinoi asuntolaohjaajien verkostoa sekä www.asuntolaohjaajat.net-sivustoa. Verkosto kohtaa vuosittain asuntolaohjaajien valtakunnallisilla päivillä. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään myös alueellisia kohtaamisia.

ASUNTOLATOIMINTA SÄÄDÖKSISSÄ

Tarkista ajantasainen lainsäädäntö osoitteesta finlex.fi

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017

ASUNTOLATOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN (103 §)

Ammatillisen koulutuksen asuntolatoiminnasta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Lain 103 §:n mukaan koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola. Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä annetaan asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa tarkempia määräyksiä vaarallisten esineiden ja aineiden käytöstä ja säilytyksestä. Näillä tarkoitetaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito on jossain muussa laissa kielletty tai joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta tai jotka erityisesti soveltuvat omaisuuden vahingoittamiseen. Määräyksiä voidaan antaa myös päihteiden käytön ja hallussapidon kieltämiseksi. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsitte-lystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

ASUNTOLAPAIKAN MYÖNTÄMINEN (104 §)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 104 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä on sovellettava yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Myöntämisperusteet tulee ilmoittaa asuntolapaikkaa hakeville etukäteen.

Asuntolapaikka myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Oikeus asuntolapaikkaan päättyy kuitenkin, jos

- 1) opiskelija on suorittanut tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä;
- 2) opiskelija on katsottu eronneeksi, koska on ilmeisestä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä tai hän ei ole suorittanut valmentavaa koulutusta säädetyssä ajassa;
- 3) opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, koulutuksen järjestäjä voi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyy vastaavaksi ajaksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 88 §:n mukaan opiskelija voidaan erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

KURINPITO ASUNTOLASSA (86 §)

Asuntolassa asuvalle opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa taikka rikkoo asuntolan järjestystä. Kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa väkivaltaista tai uhkaavaa käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Asuntolasta erottamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Rehtori voi kuitenkin päättää korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta asuntolasta, jos koulutuksen järjestäjä on niin päättänyt (93 §).

Ennen opiskelijan asuntolasta erottamista tai kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on yksilöitävä kurinpitorangeistuksen syynä oleva teko tai laiminlyönti, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta on alaikäisen kohdalla kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista kurinpitorangeistuksista (varoitus, poistaminen koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta, oikeuden osallistua opetukseen epääminen kolmeksi päiväksi) on ilmoitettava huoltajalle. (93 §.)

Opiskelijalla on oikeus hakea muutosta asuntolasta erottamiseen hallinto-oikeudesta (112 §). Muutoksenhaku tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhakuohjeet tulee liittää päätöksen liitteeksi.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista Opetushallituksen määräyksen (OPH-286-2018) mukaan.

Muita asuntolatoimintaan liittyviä lakeja ja säädöksiä

Perustuslaissa (731/1999, 10 §) taataan jokaiselle yksityiselämän suoja. Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (673/2017, 9 §) määrätään jokaiselle opiskelijalle tehtävästä henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta eli HOKSista. HOKSiin merkitään muun muassa opiskelijalle annettava ohjaus ja tuki sekä opiskeluvalmiuksia parantavat pinnot.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) määritellään yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito. Opetushallituksen määräyksen opiskeluhoillon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista sekä opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta ammatillisessa koulutuksessa (OPH-285-2018) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskeluhoitosuunnitelma. Suunnitelmassa tulee kuvata sekä yhteisöllinen että yksilöllinen opiskeluhoito. Lisäksi suunnitelmassa tulee liittää yhteistyössä opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa laadittavat kirjalliset toimintaohjeet tupakoinnin, nuuskaamisen sekä päihdeiden käytön ennaltaehkäisemiseksi, päihdeongelmiin puuttumiseksi ja päihdeongelmaisen hoitoon ohjausta varten. Suunnitelmassa tulee kuvata myös opiskeluun liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen turvallisuutta koskevat ohjeet. Lisäksi osana yhteisöllistä opiskeluhoitosuunnitelmaa tulee määritellä toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa.

Lastensuojelulaki (417/2017, 25 §) velvoittaa opetustoimessa palveluksessa olevan viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos hän on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:n mukaan tiedon haltijalla on oikeus antaa rehtorille, opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille, opiskeluterveydenhuollolle, työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille tai poliisille opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi. Samoin henkilökuntaan kuuluvalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Terveydenhuoltolain (L1326/2010, 17 §) mukaan kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden ja ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Opiskeluterveydenhuoltoon liittyy yksilökohtaisen terveyden edistämisen lisäksi oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen sekä seuranta.

Lisäksi koulutuksen järjestäjä vastaa, että se toimii päätöksissä **hallintolain** (434/2003) mukaisesti ja huolehtii **tietosuojalain** (1050/2018) toteutumisesta.

Pelastuslaki (379/2011, erityisesti luvut 1–3) määrittelee rakennusten omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan velvollisuudet.

LAATURYHMÄN KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY

Asuntolatoiminnan laatusuosituksen laatiminen aloitettiin asuntolaohjaajapäivillä kesäkuussa 2019. Työryhmät keskustelivat asuntolatoiminnan laadusta eri näkökulmista.

Laatusuosituksen valmistelua jatkoi laaturyhmä, johon ilmoittautui mukaan asuntolotoimijoita eri puolelta Suomea. Ryhmä työskenteli verkkotapaamisissa neljä kertaa ja lisäksi ryhmän jäsenet kommentoivat kirjallisesti tekstiä useassa eri vaiheessa.

LAATURYHMÄÄN OSALLISTUIVAT

Kaisa Rätty, opetusneuvos, Opetushallitus
Maria Käkelä, verkostokoordinaattori, SAKU ry

Jaana Heino, asuntolaohjaaja, SASKY koulutuskuntayhtymä
Joni Hinkkala, palvelupäällikkö, Kiipulan ammattiopisto
Liisa Härmä, koulutusjohtaja, Kainuun ammattiopisto
Seija Iwendorff, suunnittelupäällikkö, Koulutuskuntayhtymä OSAO
Tommi Lapinjoki, asuntolanohjaaja, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä
Salla Lillhonga, toimialapäällikkö, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä
Tarja Linna, koulutuspäällikkö, Ammattiopisto Luovi
Heli Loberg, asuntolaohjaaja, Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto POKE
Pirjo Telanne, asuntolaohjaaja, SASKY koulutuskuntayhtymä

Lisäksi laatusuosituksia ovat kommentoineet vararehtori Hellevi Lassila Koulutuskeskus SEDUsta, opetusneuvos Jouni Järvinen Opetushallituksesta sekä toiminnanjohtaja Saija Sippola ja menetelmäkehittäjä Susanna Ågren Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry:stä. Julkaisun kuvat on ottanut tiedottaja Sari Mantila-Savolainen Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry:stä.

0 11 12 17 18 19 24 25 26			
ANNUNTAI	MAANANTAI	TIISTAI	
1. maaliskuu KIIKKU 16.45-19.15 SAMPO 13-15 kädenali	30. maaliskuu	31	
8 KIIKKU 16.45-19.15 SAMPO 13-15 kädenali	31. maaliskuu 16.30-17.30	7 huhtikuu 18.30-19.15 SAMPO 10.45	
15 KIIKKU 16.45-19.15 SAMPO 13-15 kädenali	1. huhtikuu	14	
22 KIIKKU 16.45-19.15 SAMPO 13-15 kädenali	2. huhtikuu	21	
29 KIIKKU 16.45-19.15 SAMPO 13-15 kädenali	3. huhtikuu	28	
5 KIIKKU 16.45-19.15	4. huhtikuu		
22.10.2019			
kesäkuu 2020	huhtikuu 2020		
ma ti ke to pe la su	ma ti ke to pe la su		
1 2 3 4 5 6 7			
8 9 10 11 12 13 14			
15 16 17 18 19 20 21			
22 23 24 25 26 27 28			
SUNNUNTAI	MAANANTAI		

**Stara-päivän
väiväily
arvontelu
koydeniety
siväpöly**

**Tyrvään show
laulettelu
Hivan alan 179**

Saunailta

**Kukka sinä
Pöytäsi
ja keuhkille
kardalle
sanothan kaa
pöytäsi ja keuhkille
niskin**

keilaus

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6697-0
ISSN 1798-8969